

KREATÍVNE KLASTRE VO VIDIECKYCH OBLASTIACH Ó PRÍPADOVÁ TÚDIA ZO SLOVENSKEJ REPUBLIKY

CREATIVE CLUSTERS IN RURAL AREAS Ó A CASE STUDY FROM SLOVAKIA

ING. KATARÍNA MELICHOVÁ

DOC. ING. MÁRIA FÁZIKOVÁ, CSc.

<p><i>Katedra regionalistiky a rozvoja vidieka</i> <i>Fakulta európskych štúdií a regionálneho rozvoja</i> <i>Slovenská po nohospodárska univerzita v Nitre</i></p>	<p><i>Department of Regional and Rural Development</i> <i>Fac. of European Studies and Regional Development</i> <i>Slovak University of Agriculture in Nitra</i></p>
<p>✉ <i>Trieda Andreja Hlinku 2, 949 76 Nitra, Slovak Republic</i> <i>E-mail: xmelichova@is.uniag.sk, maria.fazikova@uniag.sk</i></p>	

Anotácia

Teoretický koncept kreatívnych odvetví ako aj výskum v oblasti tejto problematiky bol od začiatku zameraný primárne na urbanizované prostredie. Tendencia kreatívnych firiem koncentrovať sa v mestách bola podložená aj dlhým radom výskumných prác. Avšak v posledných rokoch sa objavujú kontroverzné myšlienky, že aj vidiecke oblasti disponujú špecifickými lokalizačnými faktormi, ktoré vytvárajú podmienky pre rozvoj kreatívnych klastrov. Táto skúma, či takéto kreatívne klastre existujú aj na Slovensku a analyzuje ich dynamiku. Pri identifikácii potenciálnych kreatívnych klastrov vo vidieckych oblastiach bola použitá štandardná metóda analýzy priestorovej koncentrácie ekonomických činností (lokalizačný kvocient). Na príklade takto identifikovaného kreatívneho klastra, v rámci prípadovej štúdie zameranej na hĺbkovú analýzu jeho vnútornej dynamiky, boli použité metódy tejto analýzy. Výsledky výskumu preukázali, že existujú vidiecke oblasti, v ktorých sa koncentrujú špecifické kreatívne odvetvia. Ekonomickú základňu kreatívneho klastra analyzovaného v prípadovej štúdií tvoria odvetvie hudby, vizuálneho a scénického umenia a odvetvie remesiel, zatiaľ čo odvetvia vydavateľstva, videa, filmu a fotografie a marketingovej komunikácie predstavujú podporné odvetvia vo vzťahu k jadrovým kreatívnym odvetviám v kreatívnom klástri. Spolu s ďalšími relevantnými inštitúciami, ktorými sa ukázali byť predovšetkým miestne samosprávy, neziskové organizácie a združenia a vzdelávacie inštitúcie, tvoria tesne prepojenú sieť. Väzby medzi nimi, ako nositeľ intra- a inter-sektorových špill-overov procesov facilitujú budovanie sociálneho kapitálu a spoločenského konsenzu relevantných rozvojových aktérov v regióne.

Kľúčové slová

kreatívne odvetvia, klastre, lokalizačná analýza, sieťová analýza

Annotation

Theoretical concept of creative industries as well as research in this field has been focused primarily on the urban environment. The tendency of creative firms to concentrate in cities has been verified in numerous studies. However in recent years, controversial ideas have been emerging that rural areas also possess specific localisation factors, which create conditions for the development of creative clusters. Article examines whether there are such creative clusters in Slovakia and analyses their dynamic. A standard method of identifying spatial clusters of economic activities (location quotient) was used to identify potential creative clusters in rural areas, where methods of social network analysis were applied in a case study to analyse inner dynamic of the identified cluster. As we found, there are rural areas in which specific creative industries concentrate. The economic base of creative cluster being analysed in the aforementioned case study is comprised of music, visual and performing art industry and crafts industry, while publishing, video, film and photography and advertising

constitute supporting industries in relation to the core creative industries in the creative cluster. Together they form a highly cohesive cluster along with other relevant institutions, which proved to be mainly local governments, non-profit organizations and associations and institutions of education. These ties, as the conduit of intra and inter-sector spill-over processes facilitate building of social capital and public consensus of relevant development actors in the region.

Key words

creative industries, clusters, localisation analysis, network analysis

JEL classification: L82, D85, R12

Úvod

Teoretický koncept kreatívnych odvetví ako aj výskum v oblasti tejto problematiky bol od za iatku zameraný primárne na urbanizované prostredie. Väšina autorov (Florida, 2003; Andersson, 1985; Scott, 1997) sa zhodla na tom, že rovnako kreatívne odvetvia a jednotlivci patriaci do kreatívnej triedy majú tendenciu koncentrovať sa v mestách v kontraste s vidieckym prostredím, čo bolo potvrdené aj kvantitatívnym výskumom (Lorenzen, V. Andersen, 2007), tvrdiac že práve mestské prostredie disponuje jedinečným súborom lokalizačných faktorov, ktoré priahujú kreatívnych jednotlivcov a kreatívne odvetvia. Týmito lokalizačnými faktormi sú aglomeračné efekty, prítomnosť kultúrneho a historického dedičstva a špecializovaná pracovná sila (Lazzarettová, 2009). V uvedených teoretických a výskumných prácach zdôrazujeme diskriminačný postoj ku vidieckym regiónom, v poslednom období sa však objavujú aj štúdie tvrdiace, že aj v oblastiach vidieckeho charakteru špecifické lokalizačné faktory vytvárajú podmienky pre vývoj kreatívnych klastrov. Munoz (2010) za najdôležitejšie označuje systém vzdelávania, sociálne siete a hustotu interakcií, komunitnú angažovanosť a prepojenosť, čo rooznávame ako sociálny kapitál, ktorý Florida (2007) nielen, že nepovažuje za faktor, ktorý podmieňuje koncentráciu kreatívnej triedy v priestore, ale dokonca túto koncentráciu brzdí. Markussenová (2006) tvrdí, že pre umelecky zameraných členov kreatívnej triedy je práve konektivita v zmysle sietí členov pôsobiacich a tvoriacich v rovnakých alebo príbuzných oblastiach a dostupnosť priestorov pre stretávanie prioritnejšia v porovnaní s veľkosťou odbytového trhu pre ich výrobky (spätná väzba od kolegov a transfer ideí a poznatkov, ktoré frekventované interakcie a tesnejšie sociálne väzby v menších mestách a vidieckych oblastiach umožňujú).

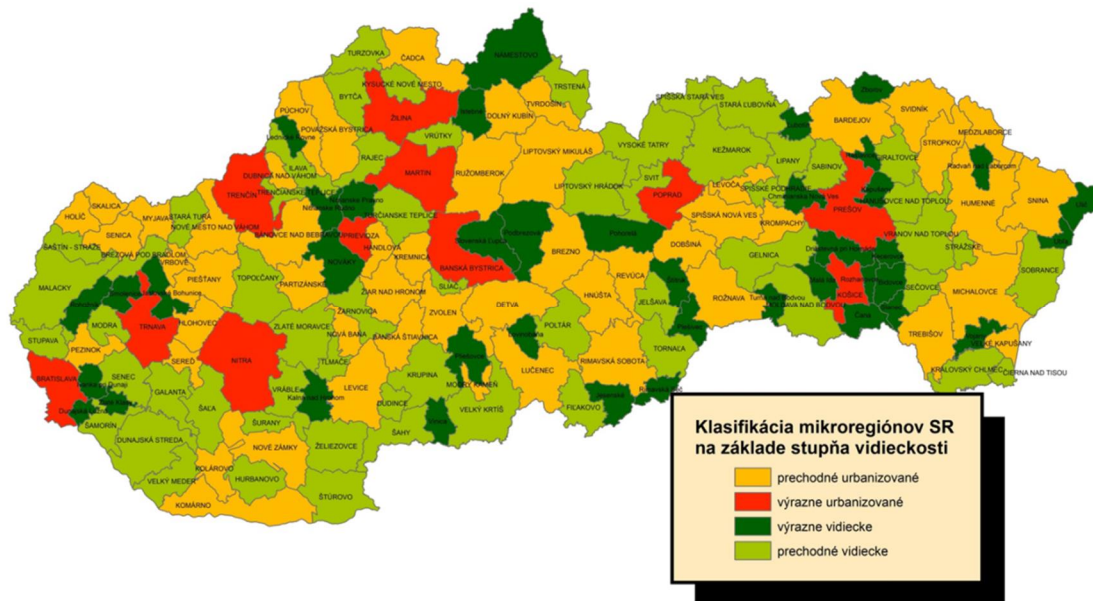
Klasickú Porterovu (2000) definíciu klastra Evans (in Chovanec, Reháč, 2012), z pohľadu kreatívnych odvetví považuje za veľmi úzku a tvrdí, že kreatívny klastre zahŕňa aj *šneziskové organizácie, kultúrne inštitúcie, dejiská umeleckých podujatí a individuálnych umelcov... a že sú kreatívne klastre š...miestami pre život, rovnako ako prácu a miestami kde sú kultúrne produkty spotrebované a produkované*. V súlade s postojom Simona Evansa, Klamer (2011) rozšíril chápanie priestoru, v ktorom pôsobia kreatívne subjekty pri vytváraní kreatívneho obsahu, z pohľadu subjektov súkromného sektora o podniky a podporných (verejných) inštitúcií, o sociálny priestor, ktorý vyjadruje kultúrne hodnoty, kultúrne dedičstvo, identitu a kvalitu. Uvedené definície kreatívnych klastrov ovplyvnili aj konceptualizáciu metodiky príspevku predovšetkým v zmysle definovania jednotlivých typov vzťahov ako aj subjektov, ktoré boli zahrnuté do výskumu.

Ciele a metódy

Cieľom príspevku je identifikovať potenciálne kreatívne klastre vo vidieckych regiónoch a opísať ich vnútornú dynamiku a väzby na vonkajšie prostredie. V príspevku používame klasifikáciu navrhnutú v rámci výskumného projektu APVV 0101-10 Kreatívna ekonomika a národohospodárske a regionálne podmienky a stimuly, ktorú sme rozšírili o odvetvie remesiel a umeleckého vzdelávania. Pri identifikácii potenciálnych kreatívnych klastrov sme vychádzali z hodnôt lokalizačného kvocientu kreatívnych odvetví, pričom výpočet ktorého sme použili proxy premennú o populáciu subjektov patriacich do relevantných odvetví. Vzhľadom na použité indikátory koncentrácie a skutočnosti, že priestor chápeme ako diskretnú veličinu v záujme vyriešenia problému MAUP (*Modifiable area unit*

problem - Arlinghouse et al. (1996)), ktorý vyplýva z agregovania –tatistických dát na jednotlivých úrovniach sídelných jednotiek, pri regionalizácii územia vychádzame z metodiky pod a Slavíka (2005), ktorá územie SR rozde uje do 160 mikroregiónov (nodálne regióny sa vyzna ujú koherentnej–ou –truktúrou, ke fle boli zostavené na základe vzájomných prepojení a vz ahov medzi sídelnými jednotkami). Mikroregióny sme následne klasifikovali do –tyroch skupín pod a stup a urbanizácie (Obr. 1), na základe troch parametrov: hustoty osídlenia, percenta mestského obyvate stva a ve kosti centrálného sídla (Fáziková, Stehlíková, 2006) aplikáciou nehierarchickej metódy zhlukovej analýzy (k-means algoritmu).

Obr. 1: Klasifikácia mikroregiónov SR pod a stup a vidieckosti (2012)

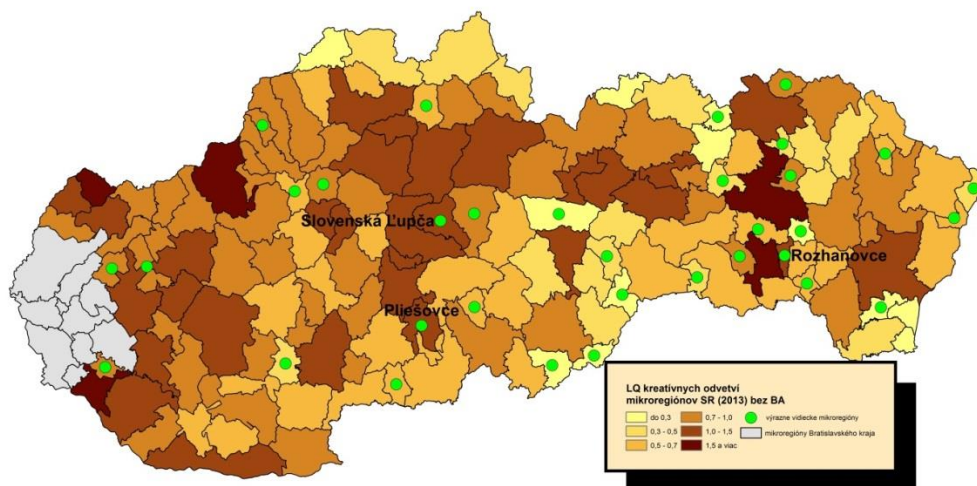
Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov TÚ SR (2013)

Predmetom prípadovej –túdie bol mikroregión výrazne vidieckeho charakteru, ktorý sa vyzna oval najvy–ou hodnotou LQ kreatívnych odvetví. Výskumná vzorka predstavovala 42 subjektov zo zadaných skupín (tvorcovia kreatívneho obsahu ó 29, profesijné združenia a organizácie ó 1, vzdelávacie in–titúcie ó 2, in–titúcie verejnej správy ó 10). Pri identifikácii potenciálnych respondentov sme vychádzali z databázy Registra organizácií Slovenskej republiky, v rámci ktorej sme identifikovali k ú ové subjekty v danej oblasti, ktoré sme následne oslovili. Interview s takto vybranými respondentmi prebiehalo individuálne s každým respondentom a osobne. Po as realizácie interview boli zistené podstatné diskrepancie údajov z RO SR a reálnou situáciou. Následne sme preto implementovali tzv. *šnowball sampling*o, t.j. respondovaní k ú oví aktéri v mikroregióne sprostredkovali stretnutia s al–ími relevantnými subjektmi, afl kým nebol dosiahnutý kritický počet respondentov. Definovaných bolo 7 typov vz ahov medzi respondentmi uvedených v analytickej asti príspevku. Pri kvantifikácii väzieb v rámci kreatívneho klastra sme implementovali analytický aparát teórie grafov. Mnohina subjektov, ktoré boli zahrnuté do výskumu a ich vzájomných relácií tvorí multidigraf, pri om respondované subjekty sú vrcholmi tohto grafu a identifikované väzby medzi subjektmi sú hranami grafu (Abas, - Híc, 2005). Na teórii grafov bola založená aj sie ová analýza, ktorá predstavuje analýzu matice vz ahov (v teórii grafov adjacenná matica), ktorá bola kvantitatívne vyhodnotená za pomoci softvéru UCINET 6 a vizualizovaná pomocou softvéru NetDraw. Okrem uvedených boli poufíté aj nástroje softvéru ArcView.

Výsledky

Vzh adom na to, fle potenciálne kreatívne klastre vo výrazne vidieckych mikroregiónoch sú lokalizované najmä v mikroregiónoch tohto typu situovaných v bezprostrednej blízkosti Bratislavskej aglomerácie (Babjaková, Chrenková, 2013), v záujme abstrahova od vplyvov generovaných mestom Bratislava (kde predpokladáme prevafné pôsobenie aglomera ných a difúzných efektov), boli mikroregióny územne prislúchajúce Bratislavskému kraju zo základného súboru vyradené.

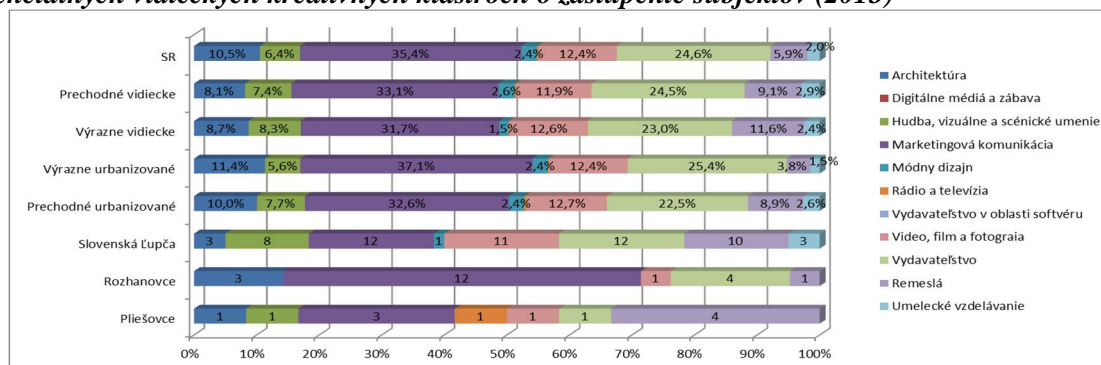
Obr. 2: Lokaliza ný kvocient kreatívnych subjektov v mikroregiónoch SR po vyradení mikroregiónov prislúchajúcich Bratislavskému kraju (2013)

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov RO SR (2013)

Aj po abstrahovaní od vplyvu hlavného mesta krajiny, relatívne vy—ie hodnoty LQ kreatívnych odvetví vykazujú tie výrazne vidiecke mikroregióny, ktoré sú situované v blízkosti urbanizovaných mikroregiónov. (Minimálne) nadpropor né zastúpenie kreatívnych subjektov zo súboru výrazne vidieckych mikroregiónov bolo identifikované v troch mikroregiónoch: Slovenská up a (LQ=1,13), Pliešovce (LQ=1,07) a Rozhanovce (LQ=1,01), zvyraznených na obrázku .2.

Obr. 3: Odvetvová štruktúra kreatívnej ekonomiky v jednotlivých typoch mikroregiónov SR a troch potenciálnych vidieckych kreatívnych klastroch ó zastúpenie subjektov (2013)

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov RO SR (2013)

Skupina mikroregiónov s najvyšším stup om vidieckosti v porovnaní s ostatnými sa vyzna uje relatívne vyšším zastúpením odvetví remeselných a hudby, vizuálneho a scénického umenia. Z troch identifikovaných potenciálnych vidieckych kreatívnych klastrov má najdiverzifikovanejšiu odvetvovú štruktúru mikroregión Slovenská up a, ktorý sa v porovnaní s priemerom výrazne vidieckych regiónov vyzna uje relatívne vyšším zastúpením odvetví vydavateľstva, hudby, vizuálneho

a scénického umenia, remesiel a umeleckého vzdelávania. Centrum mikroregiónu Slovenská up a bolo servisným remeselným mestom nielen pre okolité sídla, ale v tomto kontexte malo aj nadnárodný význam. Vzh adom na odvetvovú –truktúru a po et subjektov kon–tatujeme, fle najvhodnej–ím priestorom pre skúmanie kreatívnych klastrov vo vidieckych oblastiach je práve tento mikroregión, ke fle v ostatných identifikovaných mikroregiónoch neexistuje kritický po et týchto subjektov pre vznik klastra.

Integrácia kreatívnych odvetví v mikroregionálnej –truktúre

Kvantifikáciou väzieb prítomných medzi jednotlivými skupinami respondovaných kreatívnych subjektov a al–ích relevantných aktérov pôsobiacich v mikroregióne sme potvrdili viacero teoretických predpokladov. Posudzovali sme indikátory, ktoré ilustrujú hustotu väzieb medzi respondovanými subjektmi (vyjadruje podiel existujúcich hrán grafu na v–etských možných hranách za daného po tu vrcholov), stupe lenov (vyjadruje po et hrán, s ktorými daný vrchol inciduje) a tendenciu vytvára v rámci siete lokálne sub–truktúry (vyjadrenú koeficientom klastrovania).

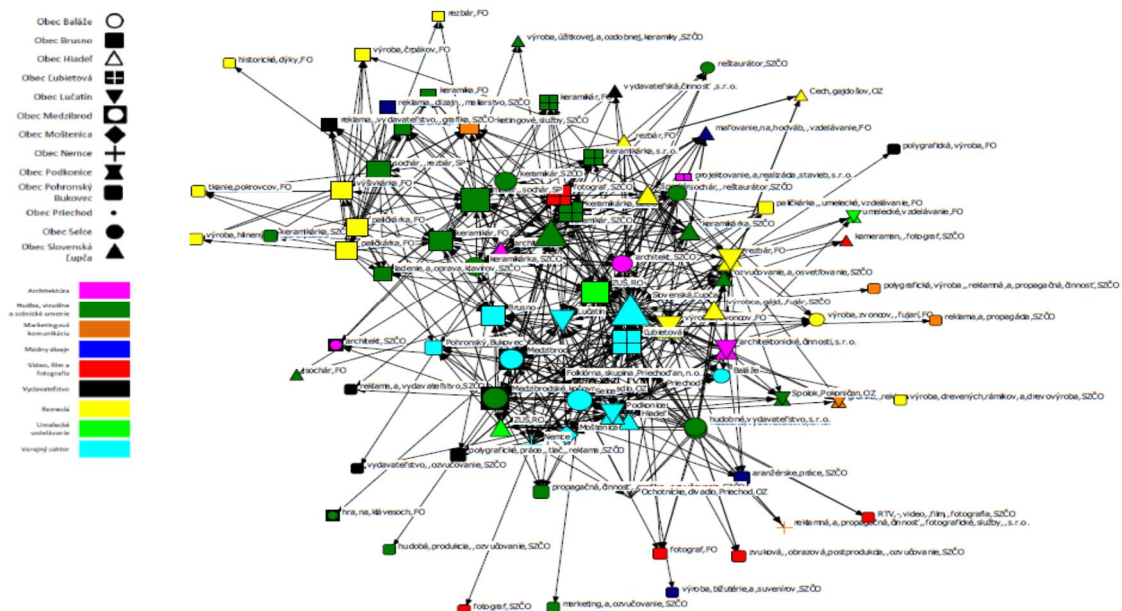
Tab. 1: Kvantitatívne charakteristiky sociálneho kapitálu a formálnych väzieb v kreatívnych odvetviach v mikroregióne Slovenská up a

Typ vz ahu	Hustota relácií	Po et hráň	Priemerný stupe vrcholov	Koeficient klastrovania grafu
Neformálne vz ahy	0,071	542	6,159	0,375
Spolupráca na spoločných projektoch	0,029	222	2,523	0,262
Poskytovanie finan nej pomoci a sponzorstva	0,001	9	0,102	0,000
Tok informácií a poradenstva	0,020	151	1,716	0,290
lenstvo v rovnakých organizáciách	0,008	64	0,727	0,555
Zamestnanecké vz ahy	0,001	6	0,068	0,000
Dodávateľské vz ahy	0,004	30	0,341	0,000
Odberateľské vz ahy	0,010	74	0,841	0,027

Zdroj: vlastné spracovanie na základe výsledkov primárneho výskumu

Medzi subjektmi kreatívnych odvetví a al–ími aktérmi lokalizovanými v mikroregióne Slovenská up a ako najvýznamnej–ie boli identifikované neformálne vz ahy, spolupráca na projektoch a výmena informácií a know-how, pri om respondenti uvádzajú naj astej–ie práve neformálne vz ahy. Tendenciu vytvára zhluky majú prirodzene v rámci zoskupovania do organizácií a združení (Obr. 8). Združujú sa predov–etkým verejné subjekty ó obce (miestne ak né skupiny).

Obr. 4: Interakcie subjektov kreatívnych odvetví a relevantných subjektov v mikroregióne Slovenská up a

Zdroj: vlastné spracovanie na základe výsledkov primárneho výskumu

Z h adiska hustoty a frekvencie interakcií (Obr. 4) najvýznamnejšie postavenie majú reprezentanti verejného sektora, subjekty umeleckých odvetví, niektoré subjekty remesiel a nezanedbate né postavenie majú aj základné umelecké koly (ve kos zobrazenia lena v sieti je odvodená od po tu väzieb na ostatných lenov). Z h adiska vytvárania zhlukov identifikujeme tendenciu ufl-ej spolupráce v rámci odvetví (diferencované farbou lena) a to práve odvetví, ktoré sú v mikroregióne najzastúpenej-íe, ale aj z priestorového h adiska (diferencované tvarom lena), o znamená, fle ufl-íe spolupracujú subjekty lokalizované v rovnakých obciach. Subjekty, ktoré sa nachádzajú na periférii siete spravidla patria do odvetví videa, filmu a fotografie, marketingovej komunikácie a vydavate stva. Tieto odvetvia, preto môfleme z h adiska fungovania kreatívneho klastra v mikroregióne povaflova za podporné odvetvia vzh adom ku k ú ovým.

Podobná dynamika vz ahov platí aj v rámci *spolupráce na spoločných projektoch* (Obr. 7), ktorú uskuto ňujú prevafne jednotlivé obce, pri om v-ak pri analýze zhlukovania bolo zistené, fle spoločné projekty sú realizované aj umelcami a remeselníkmi, za ú asti subjektov podporných odvetví. V *rámci toku informácií a poradenstva* (Obr. 9) sme tiež identifikovali nieko ko zhlukov. Transfer poznatkov a know-how je najvýraznej-í vo verejnom sektore a z h adiska kreatívnych odvetví medzi remeselníkmi, zatia o umelci si informácie vymie ajú navzájom aj s architektmi a remeselníkmi. Hustota *finan ných tokov* medzi respondentmi je relatívne nízka a v tomto kontexte dominuje podpora ob ianskyh združení a vzdelávacích in-titúcií zo strany miestnej samosprávy. Analýza *zamestnaneckých vz ahov* nasved uje významné postavenie in-titúcií umeleckého vzdelávania v územných klastroch kreatívnych odvetví. Pôsobenie kreatívnych subjektov v umeleckých kolách je pre nich výhodou z najmä z h adiska zabezpe enia doplnkového príjmu, o má v nadväznosti na charakter nestálosti príjmu z predaja umeleckej tvorby ve ký význam. Okrem toho im vzdelávacie in-titúcie poskytujú vhodnú platformu pre nadväzovanie spolupráce. V tomto prípade ide o symbiotický vz ah, nako ko aj kreatívni pracovníci pôsobiaci vo vzdelávacích in-titúciách majú dopad na fungovanie týchto organizácií a to prostredníctvom poskytnutia praktických skúseností pre fliakov a ich integrácie do profesionálnej sféry.

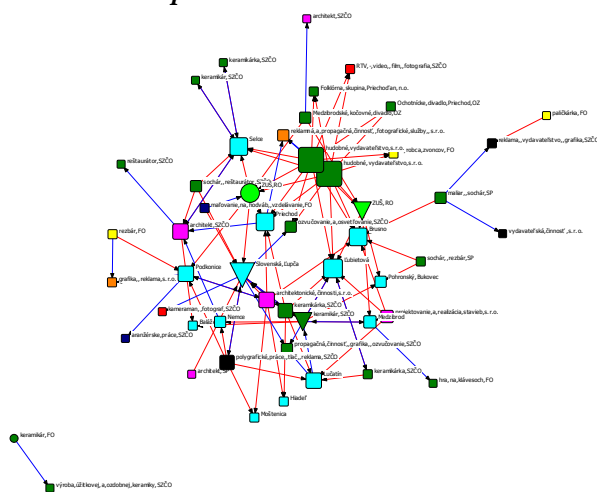
Z h adiska *dodávate sko-odberate ských vz ahov* (Obr. 5) sme kvantitatívne preukázali, fle významným odberate om produktov odvetvia hudby, vizuálneho a scénického umenia je aj miestna samospráva, ktorá je tiež významným odberate om výstupov architektonických inností. Typickou

formou podpory zo strany obcí je nákup výrobkov a iných výstupov kreatívnych subjektov, ktoré obce používajú ako propagačný materiál (napr. pri návštevných mimo regiónu, v zahraničí). Architekti lokalizovaní v mikroregióne veľmi frekventovane spolupracujú s verejným sektorom, i ufl pri tvorbe územných plánov a súvisiacich strategických dokumentov, tak aj pri vypracovaní štúdií investičných projektov realizovaných obcami. V tomto aspekte produkty odvetví ako sú marketingová komunikácia, video, film a fotografia a vydavateľstvo sú vstupmi základných kreatívnych odvetví a to primárne na odbytovej strane o reklama, podpora predaja a pod.

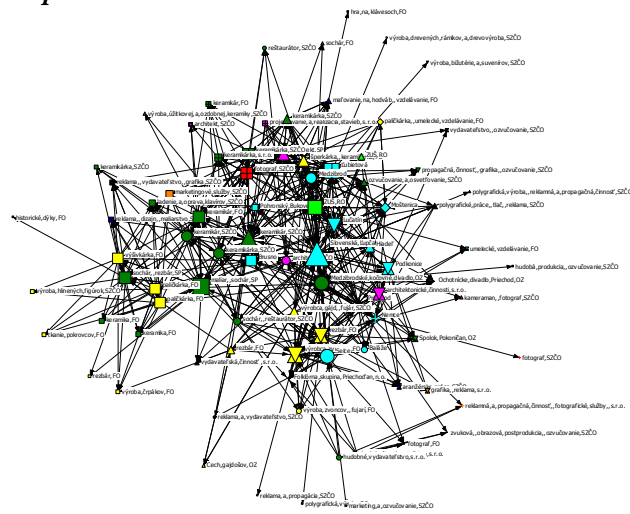
V kreatívnom klastrí absentujú odbytové kanály (galérie, kluby a pod.). Vzhľadom na skutočnosť, že odbytový trh kreatívnych odvetví siaha za hranice mikroregiónu je opodstatnenosť existencie uvedených druhov odbytových kanálov v mikroregióne diskutabilná.

V rámci siete väzieb kreatívnych subjektov a ďalších relevantných rozvojových aktérov v mikroregióne evidujeme silný sociálny kapitál medzi jednotlivými segmentmi ako aj jednotlivými subjektmi (najvyššia hustota väzieb práve v rámci neformálnych vzťahov) a inštitucionálne zázemie, ktoré patria aj medzi dôvody relatívne vysokého štádia vývoja analyzovaného kreatívneho klastra, čo je najlepšie ilustrované slovami jednej starostky, ktorá tvrdí, že lokalizácia úspešných týchto odvetví š...závisí ja od schopných aktérov, ktorí sa v regióne zídu, ktorí dokážu pritiahnúť aj financie zvonka, spolupracovať s podnikateľskými subjektmi, s čím sa zhoduje aj s odpoveďami respondentov, slovami jedného z nich: švýznamná je existencia komunity a organizácie agilných ľudí a možnosti spolupráce s obcou.

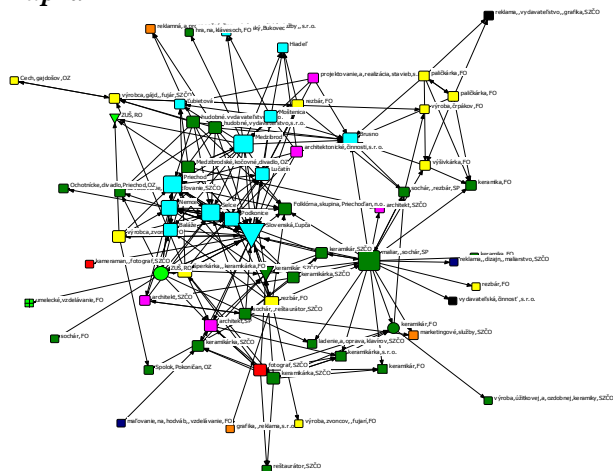
Obr. 5: Dodávateľsko-odberateľské vzťahy v rámci kreatívneho klastra v mikroregióne Slovenská up a

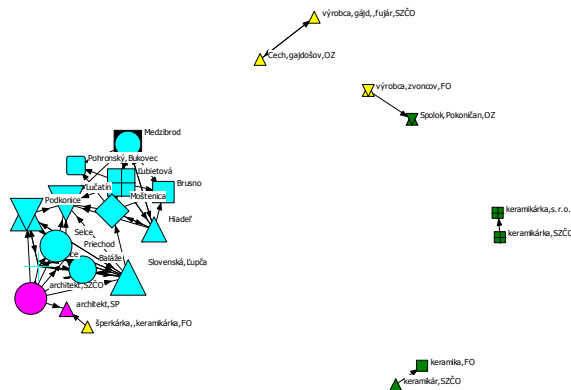
Obr. 6 Neformálne vzťahy v rámci kreatívneho klastra v mikroregióne Slovenská up a

Obr. 7: Spolupráca na projektoch v rámci kreatívneho klastra v mikroregióne Slovenská up a

Obr. 8: lenstvo v spoločných organizáciách v rámci kreatívneho klastra v mikroregióne Slovenská up a

Obr. 9: Tok informácií a poradenstva v rámci kreatívneho klastra v mikroregióne Slovenská up a

Zdroj: vlastné spracovanie na základe výsledkov primárneho výskumu

Záver

Kvantitatívne boli dokázané teoretické predpoklady o lokalizačných tendenciách kreatívnych odvetví, ktoré sa koncentrujú primárne v urbanizovanom prostredí, čím zúroujú aglomeračné výhody, ktoré toto prostredie poskytuje. V podmienkach Slovenska je jasne definovaný kreatívny klaster v Bratislavskej aglomerácii a jej okolí (hlavné mesto krajiny má výrazné difúzne pôsobenie na svoje okolie). V kontexte vidieckych a periférnych regiónov Slovenska a kreatívnej ekonomiky sú výsledky po iatočných analýz pesimistické. V týchto regiónoch však z hľadiska kreatívnych odvetví významné postavenie majú hudba, vizuálne a scénické umenie a remeslá, ktorých lokalizácia a koncentrácia je podmienená predovšetkým špecifickými lokalizačnými faktormi, ako existenciou kultúrneho dedičstva, hmotnej a nehmotnej kultúry a *génia loci* daného prostredia; evidujeme tzv. *špath dependency* t.j. závislosť súasnej štruktúry ekonomickej základne na vývojovej trajektórii analyzovaného mikroregiónu. Na základe výsledkov prípadovej štúdie predpokladáme, že kreatívne klastre vo vidieckom prostredí sú zalofnené na vzťahoch skôr neformálneho charakteru, v rámci ktorých sa uskutočňuje aj intenzívny transfer poznatkov a *šknow-how*, nielen medzi kreatívnymi subjektmi navzájom, ale aj medzi nimi a ostatnými významnými rozvojovými aktérmi v priestore, z ktorých významné postavenie má miestna samospráva a vzdelávacie inštitúcie. Tieto poskytujú pre kreatívnych jednotlivcov nielen zdroj doplnkového príjmu, ale aj vhodnú platformu pre spoluprácu

krativných subjektov v regióne. Verejné subjekty sú v rámci krativných klastrov vo vidieckom prostredí výrazne integrované a významne ovplyv ujú úrove organizovanosti a spolupráce medzi krativnými subjektmi a krativnými odvetviami. Koncentrácia krativných subjektov vo vidieckom prostredí vyús uje v budovanie sociálneho kapitálu a spoločenského konsenzu miestnych a regionálnych aktérov rozvoja (tzv. krativného milieu), o je fundamentálnym predpokladom efektívneho vyuffívania existujúcich endogénnych a exogénnych rozvojových zdrojov. Efekty priesakov sa teda prejavujú nielen v rámci krativných odvetví ako takých, ale aj v rámci ir-er-ekonomiky, dokonca celej komunity, generujúc významné pozitívne externality a verejný úffitok.

Literatúra

- [1] ABAS, M., HÍC, P., (2005). *Diskrétna matematika*. Vysoko-kolské skriptá, STU Bratislava. DOI 10.1007/BF01887900.
- [2] ANDERSSON, A. E., (1985). *Creativity and regional development. Papers of the regional science association.*, iss. 56, pp. 5-20.
- [3] APVV 0101-10. *Kreatívna ekonomika ó národohospodárske a regionálne podmienky a stimuly* (KRENAR)
- [4] ARLINGHAUS, L., SANDRA et al., (1996). *Practical handbook of spatial statistics*. New York: CRC Press. ISBN: 0-8493-0132-7. p. 307.
- [5] BABJAKOVÁ, B., CHRENEKOVÁ, M., (2013). Creative industries in Nitra region. In *Regional economics in new perspectives. Winter seminar of regional science*. Bratislava: Vydavateľstvo Ekonóm. ISBN 978-80-225-3607-3.
- [6] FÁZIKOVÁ, M., STEHLÍKOVÁ, B., (2006). Nové prístupy ku klasifikácii vidieckych regiónov = New approaches to the classification of rural regions. *Ekonomika po nohospodárstva*, vol. 6, iss. 2, pp. 23-29. ISSN 1335-6186.
- [7] FLORIDA, R., (2003). Cities and the Creative Class, In *City & Community*, vol. 2, iss. 1, pp. 3619. DOI 10.1111/1540-6040.00034.
- [8] FLORIDA, R., MELLANDER, Ch., STOLARICK, K., (2007). *Inside the Black Box of Regional Development: Human Capital, the Creative Class and Tolerance*. CESIS Electronic Working Paper, . 88. [online]. [cit. 2014-3-11] Dostupné na: <http://www.infra.kth.se/cesis/documents/WP88.pdf>.
- [9] KLAMER, A., (2011). Cultural entrepreneurship. In *The Review of Austrian Economics*, vol. 24, iss. 2, pp. 141-156. DOI 10.1007/s11138-011-0144-6.
- [10] LAZZERETTI, L., BOIX, R., CAPONE, F., (2009). *Why do Creative Industries Cluster? An analysis of the determinants of clustering of creative industries*. IERMB Working Paper in Economics, no. 09.02.
- [11] LORENZEN, M., ANDERSEN, V. K., (2007). *The Geography of the European Creative Class: A Rank-Size Analysis*, DRUID Working Paper, no. 07-17. ISBN 978- 87-7873-246-0.
- [12] MARKUSSEN, A., (2006). Urban development and the politics of a creative class: evidence from the study of artists. In *Environment and Planning A.*, vol. 38, iss. 10, pp. 1921-1940.
- [13] MUNOZ, P., O'FOOLE, M., (2011). *Beyond Talent, Diversity and Technology: Transforming Small Cities into Creative Places* Newcastle University Business School, working paper. [online]. [cit. 2014-3-11] Dostupné z: <http://sustainableinnova.wordpress.com/2010/04/28/beyond-talent-diversity-and-technology/1>.
- [14] PORTER, M. E., (2000). Location, competition, and economic development: Local clusters in a global economy. In *Economic development quarterly*: Sage Publications, vol. 14, iss. 1, pp. 15-34.
- [15] REHÁK, T., CHOVANEC, M., (2012). *Exploring creative clusters using micro-geographic data*. ERSA conference papers: European Regional Science Association [online]. [cit. 2014-2-18] Dostupné z: <http://ideas.repec.org/p/wiw/wiwr/ersa12p562.html>.
- [16] SCOTT, A. J., (1997). The Cultural Economy of Cities. In *International Journal of Urban and Regional Research*, vol. 21, iss. 2, pp. 323-339.
- [17] SLAVÍK, V., KOŇUCH, M., BA ÍK, V., RAGA OVÁ, M., (2005). *Analýza mikroregiónov Slovenskej republiky*. Projekt rie-ený pre splnomocnenca vlády SR pre decentralizáciu verejnej správy, [online]. [cit. 2014-2-11]. Dostupné z: http://www.komunal.eu/subory/Mikroregiony_Slovenska.pdf.

Príspevok bol vypracovaný v rámci grantu APVV 0101-10 Kreatívna ekonomika ó národohospodárske a regionálne podmienky a stimuly